

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 1096
van **STIJN DE ROO**
datum: 28 april 2021

aan **LYDIA PEETERS**
VLAAMS MINISTER VAN MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN

Werken Oosterweel - Grondoverschotten

Enkele grote infrastructuurwerken rond Antwerpen en de Waaslandhaven zullen in het komende decennium leiden tot grondoverschotten in de regio.

Op de website van de Oosterweelverbinding lees ik dat de minister inschat dat er voor die Oosterweelverbinding 14,5 miljoen kubieke meter grond wordt afgegraven. In de haven komt eveneens grond vrij door de creatie van extra containercapaciteit. Volgens de website wordt van de 14,5 miljoen m³ die vrijkomt, ongeveer 6 miljoen hergebruikt binnen het projectgebied.

Hierdoor moet Lantis op zoek gaan naar afzetlocaties voor ongeveer 8,5 miljoen m³. Een mogelijke afzetlocatie zou de Groenpool Wonderwoud zijn, waar voor het vullen van een voormalige zandwinningsput 3 à 4 miljoen m³ zou kunnen worden ingezet.

1. Kan de minister een overzicht geven van de huidige grondoverschotten binnen Vlaanderen, opgesplitst per werf, met vermelding van het aantal kubieke meter? Kan de minister per locatie aangeven voor welke grondoverschotten wel of geen oplossing voorhanden is en wat deze oplossing is?
2. Kan de minister een overzicht geven van de openbare werken die aanleiding geven tot grondoverschot binnen Vlaanderen, opgesplitst per werf, met vermelding van het aantal kubieke meter? Kan de minister per locatie aangeven voor welke grondoverschotten wel of geen oplossing voorhanden is en wat deze oplossing is?
3. Welke bestemmingen zijn gepland voor de grondstock van 14,5 miljoen m³ voor de Oosterweelverbinding? Graag een overzicht, met vermelding van het aantal kubieke meter per locatie. Kan de minister duidelijkheid geven over welk type grond waar zal worden aangewend?
4. Klopt het dat er in een deel van de grondstock van Oosterweel ook poly- en perfluoralkylstoffen (pfas) aanwezig zijn? Over welke hoeveelheid grond gaat het? Over welke concentratie gaat het? Wat is de bestemming van deze grond?
5. Hoeveel grond is er nodig voor de demping van de zandwinningsput in Oostakker/Lochristi voor de realisatie van de Groenpool Wonderwoud?
6. Wat is de oorsprong van de grond die hiervoor zal worden aangewend? Aan welke kwaliteitseisen moet die grond voldoen?

ANTWOORD

op vraag nr. 1096 van 28 april 2021

van **STIJN DE ROO**

1. Lantis: Voor Oosterweelverbinding: zie het antwoord op vraag 3.

Binnen MDK zijn er geen significante grondoverschotten aanwezig naar aanleiding van infrastructuurprojecten of baggerwerken.

De beperkte grondoverschotten van infrastructuurprojecten worden op projectniveau aangepakt via afvoer door de aannemer. Bij de baggerwerken wordt de bruikbare specie (zand) direct binnen de opdracht aangewend om bij te dragen aan zeewering door dit ofwel op te spuiten op het droge strand of aan te brengen op de vooroever. De slibspacie wordt afgevoerd naar de vergunde stortplaatsen op zee overeenkomstig de stortvergunning die van de federale overheid werd verkregen.

Binnen het Beleidsdomein MOW is een werkgroep opgericht (WG Infrastructuurbeheerders Grondbalans Vlaanderen) om de grondoverschotten uit infrastructuurprojecten in kaart te brengen en synergiën te zoeken met andere "grondvragende" projecten.

Hierbinnen is MDK het aanspreekpunt om synergiën tussen grootschalige grondverzetsprojecten en het toekomstig kustbeleid vorm te geven. Zandige specie kan eventueel toegepast worden in de kustzone wanneer aan de acceptatiecriteria en kwaliteitseisen voldaan wordt. Concrete besprekingen daartoe lopen momenteel tussen Lantis en MDK.

Wat AWV betreft zijn er op dit ogenblik geen projecten lopende waarbij problemen met grondoverschotten opduiken. Bovendien zijn de hoeveelheden m.b.t. deze projecten veel kleiner. Het grondverzet op de vele werven van AWV is daarenboven geen eenduidige zaak. Afhankelijk van de gebruiksmogelijkheden van de uitgegraven bodem variëren deze sterk per project. De gebruiksmogelijkheden van de uit te graven bodem wordt bepaald door het technisch verslag opgesteld door een bodemsaneringsdeskundige. Afhankelijk van de milieuhygiënische kwaliteit van de uit te graven grond zijn verschillende toepassingen mogelijk. Opdrachtnemers hebben de vrijheid om hun grondstromen te regelen, op voorwaarde van ten allen tijde te voldoen aan de gebruiksmogelijkheden vastgesteld door de bodemsaneringsdeskundige. Daarnaast beschikken veel opdrachtnemers over een bedrijfsgebonden tijdelijke opslagplaats (TOP) en zijn er gespecialiseerde (permanente) TOP's er op gericht om grond te stockeren tot wanneer een geschikte gebruiksegelegenheid zich voordoet. Er is dan ook een complex spel van vraag en aanbod tussen de grondbalansen van alle lopende projecten die wordt beïnvloed door de al gestockeerde hoeveelheden grond, waardoor een oplossing voor grondoverschotten een zeer veranderlijk karakter heeft. Het is voor AWV dan ook niet zonder meer mogelijk hier, per werf, een overzicht van te geven. AWV kijkt voor deze 'beperkte' grondoverschotten immers naar de opdrachtnemers (die vaak ook over een TOP beschikken en dus als buffer tussen verschillende projecten/bouwheren optreden).

Voor ECA werd het grondoverschot in onderzoeksfase geraamd op 15,7 mio m³ af te voeren buiten het projectgebied. Er worden in de uitwerkingsfase nog varianten

onderzocht waardoor dit getal nog zal wijzigen. Er zijn nog geen oplossingen vastgelegd, maar dit wordt eveneens onderzocht in de uitwerkingsfase.

2. Lantis: Voor Oosterweelverbinding: zie het antwoord op vraag 3.

AWV: zie het antwoord op vraag 1.

Bij De Vlaamse Waterweg is er een bevraging lopende. Van zodra deze info wordt ontvangen zal deze worden overgemaakt in een aanvullend antwoord.

Het Complex Project Nieuwe Sluis Zeebrugge is op deze moment in de uitwerkingsfase. Het bouwtechnisch ontwerp en het milieueffectenonderzoek van de verschillende alternatieven is lopende. Op basis van de huidige gegevens gaat het project worst case gepaard met een grondverzet van 12,8 miljoen m³ bestaande uit:

- 4,1 miljoen m³ grond afkomstig van de aanleg van de Nieuwe Sluis en de tunnel Nx;
- 875.000 m³ baggerspecie en waterbodembodem uit de voorhaven voor het realiseren van de toegang tot de Nieuwe Sluis;
- 1,7 miljoen m³ grond voor de aanleg van de Nx en bijhorende complexen;
- 6,1 miljoen m³ waterbodembodem en grond uit de achterhaven voor het verdiepen en verbreden van het doorvaartkanaal.

Circa 1,6 miljoen m³ grond zal men terug aanwenden in het project voor het aanvullen van bouwput van de sluis en de Nx-tunnel. Circa 235.000 m³ baggerspecie uit de voorhaven en 677.000 m³ droog grondverzet afkomstig van de voormalige sites Zeematrix en Carcoke zijn verontreinigd door historische activiteiten. Deze specie komt niet in aanmerking voor hergebruik en dient als verontreinigde grond verwerkt te worden. Voor de resterende 10,3 miljoen m³ specie dient een afzet buiten het project gezocht te worden.

Om de potentiële afzetmogelijkheden te bekijken komt start begin juni een overkoepelende werkgroep tussen verschillende belanghebbende overheden (Maritieme Toegang, MDK, afdeling Kust, MBZ ...). Mogelijke oplossingen voor de afzet van specie die in aanmerking komen zijn:

- het dempen van het Oud-Ferry dok in achterhaven Zeebrugge (circa 550.000 m³)
- het dempen van het Prins Filip dok in achterhaven Zeebrugge (circa 800.000 m³)
- het dempen van het car-ferry dok in voorhaven Zeebrugge (circa 4 miljoen m³)
- afzet voor de kust ten behoeve van vooroeversuppletie (nog te bepalen)
- afzet in de Noordzee (nog te bepalen).
- ...

Men dient op te merken dat MBZ op deze moment zelf tegen een grondoverschot van circa 6 miljoen m³ aankijkt en de afzetmogelijkheden binnen het havengebied in eerste instantie voor haar eigen afzet wilt benutten. De werkgroep beoogt de afzet van de gronden (van zowel de werf NSZ als MBZ) als 1 groter geheel te bekijken en aan de hand van de fasering van de werken op elkaar af te stemmen. Om de start van de werken in 2024 te kunnen realiseren zal in de zomer van 2022 een duidelijk beeld voor de afzet van de grondstromen in functie van de fasering vereist zijn zodat de Vlaamse Regering in 2023 het projectbesluit kan vastleggen.

Voor ECA werd het grondoverschot in onderzoeksfase geraamd op 15,7 mio m³ af te voeren buiten het projectgebied. Er worden in de uitwerkingsfase nog varianten onderzocht waardoor dit getal nog zal wijzigen. Er zijn nog geen oplossingen vastgelegd, maar dit wordt eveneens onderzocht in de uitwerkingsfase.

3.

- Volgens de actuele technische verslagen, ziet de grondbalans van elk deelproject er als volgt uit:
 - Linkeroever: 1.2 Mm³ aanvoer van gronden. Hiervoor dienen overschotten van rechteroever maximaal te worden aangewend.
 - Scheldetunnel: 5.7 Mm³ ontgraving en 3.1 Mm³ aanvoer (dit is 100% hergebruik) dus 2.6 Mm³ afvoer van gronden.
 - Oosterweelknoop (fase 3A): 2.2 Mm³ ontgraving en 0.3 Mm³ aanvoer (waarbij we hergebruik maximaliseren) dus 1.9 Mm³ afvoer van gronden.
 - Kanaaltunnels en R1 (fase 3B): 6,5 Mm³ ontgraving en 1.6 Mm³ aanvoer (waarbij we ook hier hergebruik maximaliseren) dus 4.9 Mm³ afvoer van gronden.
- Volgens het vergunde ontwerp wordt 5.7 Mm³ van de ontgraven gronden hergebruikt (idealiter 1.2 Mm³ naar Linkeroever, 2.6 Mm³ binnen de grondstromen van de Scheldetunnel, 0.3 Mm³ binnen de Oosterweelknoop, 1.6 Mm³ binnen de Kanaaltunnels en R1). Alle grondcodes vanaf 5YZ met een hergebruikmogelijkheid binnen de kadastrale werkzone/projectgebied (voor een totaal van 2,5 Mm³) worden sowieso maximaal hergebruikt om kostenefficiënte redenen. De resterende hergebruikgronden zijn voornamelijk gronden met code 4YZ die eventueel ook nog toepassingsmogelijkheden hebben buiten het projectgebied.
- Er dient bijgevolg 8.2 Mm³ te worden afgevoerd: 2.6 Mm³ van de Scheldetunnel + 1.9 Mm³ van 3A + 4.9 Mm³ van 3B, in totaal is dit 9,4 Mm³ maar omdat er van deze gronden 1.2 Mm³ naar Linkeroever aangevoerd wordt, is het grondsaldos 8,2 Mm³. De nodige opvangcapaciteit hiervoor wordt op volgende plaatsen voorzien:
 - Kleiputten Rumst: 3,6 Mm³ grondcode 211, 3Y1, 4Y1 uit Rechteroever
 - Schaar Ouden Doel stortplaats: 0,4 Mm³ zand uit de Schelde
 - Bocht van de Rijnkaai: 0.8 Mm³ klei uit de Schelde
 - Palingplaat Antwerpen: 1,4 Mm³ zand uit de Schelde
 - Leefbaarheidsproject Bermen- en terrassenlandschap Knoop Antwerpen-West op Linkeroever: 1,2 Mm³
 - 2,2 Mm³ grondcodes 4YZ afkomstig van de diepere lagen afgegraven grond; voornamelijk tertiaire gronden (formatie van Berchem, Kattendijk en Lillo) is nog voorwerp van studie naar zoeklocaties met als één van de mogelijkheden de vooroeversuppleties Noordzee.
 - Vervuilde gronden code 999: 0.4 Mm³ die ofwel afgevoerd zal worden naar een vergunde stortplaats (indien de grond niet reinigbaar blijkt) ofwel naar een grondreinigingsbedrijf. Lantis zoekt samen met de opdrachtnemer naar de beste oplossingen. Indien een partij niet reinigbaar blijkt, zal er gezocht worden naar een stortplaats. Indien ze gereinigd kan worden, zal ze naar een grondreinigingscentrum gebracht worden.
 - PFOS-houdende gronden: zie het antwoord op vraag 4.

4. Het is correct dat in een gedeelte van de gronden uit de projectgebieden 'Infrastructuurwerken Linkeroever' en 'Scheldetunnel' verhoogde concentraties aan PFAS werden vastgesteld.

Rekening houdend met het in overleg met de OVAM vastgestelde normkader worden de volumes grond die verzet moeten worden binnen het projectgebied Oosterweel en die met PFAS verontreinigd zijn, geraamd op ca. 400.000 m³ waarvoor buiten de kadastrale werkzone geen bouwkundig bodemgebruik meer mogelijk is en bijkomend nog ca. 570.000 m³ die niet meer voor vrij hergebruik als bodem in aanmerking komen.

In totaal werden enkele honderden stalen onderzocht op de aanwezigheid van PFAS. De concentraties variëren, in zowel het horizontale als het verticale vlak, sterk. De hoogste concentraties (zeer lokaal) worden vastgesteld in en nabij de Palingbeek ten noorden van de E34 en bedragen ca. 1100 µg/kg ds. Het gros van de vastgestelde concentraties aan PFAS bedraagt echter minder dan 100 µg/kg ds.

De PFAS-houdende gronden zijn in de Technische Verslagen ingedeeld in een aparte kadastrale werkzone en in functie van de grondverzetregeling zal er een apart bodembeheerrapport voor de PFAS-houdende gronden worden opgesteld, om zodoende de traceerbaarheid van deze PFAS-houdende gronden maximaal te waarborgen.

Verder wordt voor de PFAS-houdende gronden gezocht naar oplossingen die minstens uitgaan van het standstill-principe. In de praktijk zal deze aanpak ertoe leiden dat door de werken de plaatselijke toestand zelfs verbetert. De PFAS-houdende gronden zullen worden toegepast binnen de desbetreffende projectgebieden van de 'Infrastructuurwerken Linkeroever' en 'Scheldetunnel' conform de geldende grondverzetregeling. De meeste gronden zullen een toepassing krijgen als bouwkundig bodemgebruik. Wanneer er in desbetreffende bodemlagen concentraties boven 70 µg/kg ds worden vastgesteld, worden bij een toepassing als bouwkundig bodemgebruik bijkomende maatregelen voorzien. Deze gronden zullen namelijk steeds worden toegepast boven de grondwatertafel en worden afgedekt met een dubbele bescherming (folie in combinatie met klei) alsook een leeflaag die de nodige begroeiing conform het ontwerp toelaat. Deze inpak laat geen insijpeling van regenwater toe. Op die manier wordt uitloging van PFAS naar de onderliggende grondlagen of het grondwater vermeden.

5. Bij De Vlaamse Waterweg wordt dit ingeschat op 3,5 – 4 miljoen m³. De site te Lochristi geldt als mogelijke afzet locatie voor gronden waar De Vlaamse Waterweg voorziet om dit vanaf 2022 te kunnen aanvullen en in te richten als Wonderwoud. De herkomst van deze grondoverschotten is nog niet bepaald. DVW kijkt preferentieel naar grondoverschotten van grote Vlaamse infrastructuurprojecten, die makkelijk via de waterweg kunnen worden weggevoerd. Dit zijn grondoverschotten van grotere werven die de komende 5, tot max 10 jaar grondoverschotten zullen genereren, bij voorkeur ten gevolge van haveninfrastructuurwerken of werken aan waterwegen en kanalen.
6. Kwaliteitseisen: Voor de demping van de zandwinningsput zal een omgevingsvergunning moeten worden aangevraagd. Hiervoor is VLAREM Rubriek 60 van toepassing. Als onderdeel van de omgevingsvergunningsaanvraag dient door een erkend bodemsaneringsdeskundige een Studie Ontvangende Groeve te worden opgesteld, waarin de milieuhygiënische acceptatiecriteria worden bepaald, zodanig dat de aangevoerde bodem geen verontreiniging van het grondwater kan veroorzaken en de mogelijke blootstelling aan de verontreinigde stoffen geen extra risico oplevert.

De Vlaamse Waterweg: De herkomst van de gronden is nog niet bepaald. Er wordt preferentieel uitgekeken naar grondoverschotten van grote Vlaamse infrastructuurprojecten, bij voorkeur ten gevolge van haveninfrastructuurwerken of werken aan waterwegen en kanalen zodat deze gronden maximaal of zelfs uitsluitend kunnen worden aangevoerd via en over de waterweg. De kwaliteitseisen van de aan te voeren bodemmaterialen zijn afhankelijk van de (nog aan te vragen en te verkrijgen) omgevingsvergunning, conform de geldende regelgeving (VLAREM rubriek 60).